

jurans bene novit se non adducere in testem verum Deum, sed falsum; ergo non habet intentionem jurandi per verum Deum, sed tantum per falsum Deum; ergo ex vi talis juramenti non obligatur. Quod si forte errat, etiam illud juramentum sic factum esse obligatorium, detecto errore cessabit obligatio, ut in puncto sequenti iterum dicemus.

10. Objectio aliquorum. — Solutio. — *Instantia.* — Sed objiciunt dicti auctores d. c. *Et si Christus*, quathus in eo dicitur, non esse jurandum per creaturas; si tamen juretur, juramentum esse implendum, ubi Glossa notat, multa fieri prohiberi, quae facta tenent. Respondetur ibi loqui Innocentium de juramento facto per creaturas ut relatas ad verum Creatorem, ut patet ex ratione quam subdit: *Quia teste veritate, qui jurat in cœlo, jurat in throno Dei, et in eo qui sedet super eum.* Unde cum dicit esse prohibitum jurare per creaturas, ipsem exponit non id prohiberi quia per se malum sit, sed ex causa ad vitandum mali periculum. At juramentum per falsos Deos prohibitum est, quia per se malum; non ergo de illo loquitur. Intelligit autem juramentum per creaturas esse prohibitum quoad frequentiam, vel alio sano modo, juxta supra tractata. Sed urgent, quia juramentum per Deos falsos est juramentum per creaturas, et ideo est consequenter per Creatorem, qui honoratur in creatura. Respondetur, eo ipso quod juramentum est per creaturam putatam esse Deum, abstrahi et separari ab omni vera relatione ad verum Deum, et ideo tale juramentum nullo modo pertinere ad honorem veri Dei, quia non ipse inducitur in testem, medio falso Deo ut creatura ejus, sed potius ejus divinitas falso tribuitur creaturæ, ut totus honor juramenti referatur in ipsam, et ideo tale juramentum non potest obligare fidem cognoscentem defectum illius, quod magis ex sequenti dubio patebit.

CAPUT VI.

AN JURAMENTUM FACTUM PER CREATORAM SINE HABITUDINE AD DEUM VERUM VEL FALSUM OBLIGET?

1. Supponimus hunc modum jurandi esse possibilem, quod ex dictis in primo libro manifestum est, et in sequentibus declarabitur. Distinguo ergo creaturas intellectuales et irrationales seu sensibiles, et priores subdivido in damnatas et beatas, omittoque viatores homines, quia inter illos non potest esse hic

jurandi modus. Potest quidem unus homo adhibere alios homines in testimonium pacti vel promissionis, quam facit; tamen non obligatur illis proprie loquendo, quia non inducit illos nisi ut testes præsentis pollicitationis, assertionis et pacti; unde si illud postea non impletat, non facit illis injuriam. Quod si illos induceret ut fidejussores adimpletionis verbi dati, illud non implendo, peculiarem illis faceret injuriam; et in hoc servatur ibi quædam proportio ad juramentum promissorium, sed deficit a ratione juramenti multis modis. Primo, quia non pertinet obligatio illa inter homines ad religionem, sed ad justitiam, vel ad summum ad observantiam humanam. Deinde, quia non inducitur homo per modum invocationis et reverentiae, sed per modum contractus, ut fidejussor, neque aliis modis est moraliter in usu inter homines hic viventes. At vero Sancti mortui, et Angeli possunt invocari sine ulla obligatione ex parte illorum, sed solum per modum cultus et reverentiae ex parte jurantis. Possunt etiam invocari non per solum respectum ad creatorem, sed secundum perfectionem propriam et creatam intellectualem, quam in se habent: et eadem ratione possunt de facto, licet non jure, sed superstitiose, invocari dæmones, non ut dii, nec ex falsa existimatione divinitatis illorum, sed ut quædam creaturæ intellectuales sunt, quæ possunt nostra cognoscere et curare; et quia homines etiam fideles interdum illos colunt, non divino cultu, sed sociabili, in quo licet gravissime peccent, non tamen eo ipso fidem amittunt, ut supra de superstitione dictum est.

2. *Prima assertio: qui promittit jurando per dæmonem, ut creatura quædam intellectuæ est, ut illam honoret, non manet obligatus.* — Jam ergo dico primo: si quis promittat jurando per dæmonem, non sub ratione falsi Dei, sed sub ratione cuiusdam personæ intellectualis, quam honorare vult, eique fidem adhiberi, nullam obligationem ex tali juramento contrahit. Hæc assertio certissima est de fide, quia dæmon juxta illa quæ de statu ejus credere tenemur, nulla fide dignus est, nam mendax est et pater mendacii; ergo testimonium ejus nullum robur dare potest humanæ assertioni vel promissioni; ergo nee potest ullam obligationem inducere. Secundo, omnis cultus dæmonis sacrilegus est; ergo juramentum per dæmonem non potest obligare sub ratione cultus ipsiusmet dæmonis; ergo nullo modo. Tertio, omnis societas cum dæmons nobis est interdicta, et a

fortiori omnis ejus invocatio, unde tale juramentum per dæmonem superstitiosum est et sacrilegum; ergo etiam observare illud sub tali titulo perniciosum est, nedum obligatorium. Dices: posset quis jurare per dæmonem cum intentione jurandi simpliciter; ergo saltem ratione illius intentionis obligabitur tali juramento. Respondetur: si quis putaret illud esse verum juramentum, et obligare sub vera ratione culpæ, maneret quidem ligatus ex conscientia erronea, sicut diximus de jurante per idola; absolute vero, et in re nulla est vis ligandi in tali juramento. Et in easu de quo loquimur, in homine fideli non potest cogitari conscientia erronea, quia necessere est sic jurantem cognoscere dæmonem non esse Deum, sed creaturam quamdam perfectam in naturalibus, sed damnatam et obstinatam in malo.

3. *Secunda assertio: juramentum per sanctos Angelos, vel homines, non obligare ex virtute religionis, sed ex virtute dulie.* — *Confirmatio.* — Dico secundo: juramentum per sanctos Angelos, aut homines cum Christo regnantes, si ex intentione jurantis in eorum auctoritate sistat, id est, in testimonio creato, quod ab ipsis dari posset, non obligat quidem ex rigorosa virtute religionis, obligat tamen simpliciter sub mortali ex virtute dulie. Probatur prima pars, quia illud juramentum non continet cultum latræ; ergo non pertinet ad religionem; ergo nec obligatio ejus. Secunda autem pars contraria ratione ostenditur, quia illud juramentum pertinet ad cultum dulie; unde sicut frangere fidem datam sub nomine Dei, est grave sacrilegium contra religionem, ita frangere fidem in nomine et sub auctoritate alicujus Sancti, est gravis irreverentia contra honorem dulie debitum Sancto; ergo tale juramentum inducit obligationem proportionatam. Potest hoc confirmari a simili de promissione facta Sancto præcise propter sanctitatem ejus, nam obligat ex dulia, licet non obliget ex rigorosa religione, de quo infra in materia de Voto. Item confirmari hoc potest ex dictis supra de oratione ad Sanctos, quando ab eis petitur, non ut petant, sed ut faciant, in his quæ facere possunt. Denique ex supra dictis de modo jurandi per creaturas rationales hæc obligatio satis colligitur. Verum est tamen hanc considerationem esse valde metaphysicam, et indigere magna præcisione in intentione jurantis; nam moraliter non ita fit, sed in Sancto præcipue consideratur Deus, et ita licet fortasse addatur specialis cultus dulie

ad Sanctum, non excluditur cultus latræ ad Deum. Et ita erit in tali juramento duplex obligatio ex vi sacræ invocationis, diversa specie, una duliæ, et altera latræ; in quo multum differt juramentum per Sanctos, vel per alias res sacras inanimatas; et ita in hac assertione nulla est difficultas.

4. *Juramentum promissorium factum absolute per creaturam non obligat.* — Dico tertio: juramentum promissorium per creaturam absolute spectatam, ut per lapidem, per barbam, et similes, quando constat fieri per illas absolute, ut tales sunt, sine respectu ad Deum, qui in illis est, nullam obligationem speciale inducit, neque in re ipsa, neque ex conscientia erronea, si absit animus tribuendi creaturæ divinitatem. Hæc assertio sumitur ex Bonaventura, in tertio, distinct. 39, art. 2, quæst. 2, in fine; Turrecremata infra referendo, et ex Navarro, cap. 12, num. 5, et ex dictis libro primo, de natura juramenti, et præsertim cap. 7, quia illud non est nec putatur juramentum; ergo non inducit obligationem. Item fractio illius quasi juramenti non est contra divinum honorem; ergo signum est non induxisse obligationem juramenti. Consequentia est evidens. Antecedens patet, quia ille, qui sic jurat, non adducit Deum in testem, cum non invocet illum, nec in se, nec in creatura, ut in easu supponitur.

5. *Tractatur sententia Augustini in cap. Ecce, 22, quæst. 5. — Locus Augustini a Gratiano mendose relatus.* — Hanc vero assertiōnem per se satis claram, fecit difficultem et inter auctores controversam sententia quædam Augustini, quam mendose refert Gratianus in caput Ecce, 22, q. 5, ex Serm. 30 de Verbis Apostoli. Sed nunc habetur emendata in Serm. 28, c. 12, in hunc modum: *Ecce dico charitati vestræ, et qui per lapidem falsum jurat, perjurus est. Unde hoc dico? Quia multi in hoc falluntur, et putant, quia nihil est per quid jurant, non se criminare teneri perjurii. Prorsus perjurus es, quia per id quod sanctum putas, falsum juras. Sed ego illum sanctum non puto. Sanctum putas cui juras, non enim quando juras, tibi juras, sed proximo juras. Homini juras ante lapidem, sed numquid non ante Deum? Non te audit lapis loquentem, sed punit te Deus fallentem.* Hæc August., ex quibus verbis videtur plane colligi iuxta mentem ejus, jurare per lapidem sine ulla relatione ad Deum, sufficere ad obligationem juramenti, quandoquidem dicit sufficere ad perjurium.

6. Circa hunc ergo locum Augustini imprimis dubitari solet, quid intelligat per illa verba, *jurare per lapidem*. Covar. supra, § 1, n. 8, censem Augustinum loqui de juramento gentilico, quo solebant Gentes jurare per Jovem lapidem, ut late ibi probat ex scriptoribus profanis; et multa de illo rito congerit Tiraquel., cum Alexand. ab Alexan., libro 5 Geniali., c. 10. Eamdemque expositionem sequitur Soto, d. 1. 8, quæst. 2, a. 3, qui addit eum, qui jurabat per lapidem Jovem, non fuisse solitum jurare per rem sanctam, sed per eum, quem putabat esse sanctum, scilicet per Jovem. Sed licet hoc in re verum sit, non videtur ad mentem Augustini, nam ille expresse dicit, lapidem reputari sanctum vel a jurante, vel ab eo cui juratur. Quocirca hi auctores nullo indicio ostendunt Augustinum loqui de illo rito jurandi, nec videtur verisimile, quia non consonat ritus, quem ipsi referunt, cum verbis Augustini; nam omnia illa juramenta Gentilium, qua: ibi commemo- rant, erant execratoria, unde non assumebant lapidem ut Deum, vel ut rem per quam jurarent, sed solum ad exprimentiam execrationem. Lapidem enim manu habebant, et illo percutiebant suem, aut agnum, vel illum projiciebant in terram, ita sibi imprecantes: *Si sciens fallo, me Jupiter, salva urbe, arceque, bonis ejiciat, ut ego lapidem hunc ejicio;* non utebantur lapide ut re sancta, sed solum ut accommodato instrumento ad significandam execrationem. At vero Augustinus loquitur de lapide, per quem juratur tanquam per rem sanctam, ita existimatam vel a jurante, vel ab eo cui juratur; non ergo loquitur de illo rito. Item non videtur Augustinus loqui de juramento execratorio (ad quod non oportet cogitare creaturam, per quam fit, esse sanctam), sed de simplici juramento, quod per talis rei attestacionem fit. Nam si de execratione loqueretur, non probaret ex sanctitate lapidis vera existimata, jurantem falsum esse perjurum, sed ex eo quod sibi malum imprecatur, jurando falsum. Quod ex eodem Augustino, in capite antecedenti, colligi potest, ut jam dicam.

7. *Expositio apprens in locum Augustini.* — Apparentius dici posset, Augustinum ibi per lapidem intelligere idolum aliquod, quodcumque illud sit. Potestque verisimile fieri ex contextu, incipiendo ab ultimis verbis capituli praecedentis, sic enim habent: *Tantum malum habet juratio, ut qui lapidem colunt, timeant falsum jurare per lapidem;* tu non ti-

mes Deum præsentem; et infra: *Claudit ille templum super lapidem, et it ad domum suam. Ipse super Deum suum clausit, et tamen quando illi dicitur: Jura per Jorem, præsentis oculos timet.* Ibi ergo per lapidem evidenter intellexit Augustinus idolum, seu falsum Deum, qui in templo claudebatur, et a sic jurantibus colebatur, et tamen immediate subdit: *Et ecce dico charitati vestre, et qui per lapidem falsum jurat, perjurus est;* loquitur ergo de eodem lapide, id est, de idolo. Ex hoc autem sensu duas sententiae ibi colliguntur de mente Augustini. Prior est, qui falsum jurat per tallem lapidem, existimans esse sanctum, quia scilicet credit esse Deum, perjurum esse. Quæ pars non habet difficultatem; id enim dicit non quia putet esse juramentum, vel in re ipsa obligare, sed quia ex conscientia erronea obligat jurantem, ut supra dictum est.

8. Alia sententia Augustini est, etiam illum, qui credens lapidem illum non esse Deum, neque aliquid sanctum, jurat tamen ei qui putat lapidem esse quid sanctum, peccare falsum jurando. Et hæc pars est obscura, quia ille, cum tali existimatione jurans per lapidem, neque in re ipsa juramentum praestabat, cum non juraret per Deum, nec expresse, nec tacite; neque etiam jurabat ex conscientia erronea, quia bene sciebat lapidem nihil esse; ergo non erat perjurus, ut Augustinus dicit. Unde potius deberet reprehendi, quod, cum rectam fidem haberet, exterius et flete per idolum juraret. Et hinc sit suspecta prior interpretatio de lapide pro idolo, quia Augustinus loquebatur ad fideles sibi subditos, ad quos concessionem habebat, ut patet ex principio sermonis, et ex illis verbis ultimi capituli: *Ecce dico charitati vestre;* ergo verisimile non est, illos fuisse solitos jurare per Jovem, vel idolum; nam si ita jurarent, non est credibile non fuisse ab Augustino commorandum et reprehendendum ex illo capite, quod in toto illo sermone non facit.

9. Sed ad hoc responderi potest, quia eo tempore fideles erant permixti infidelibus, fieri potuisse ut in pactis fidelium cum infidelibus, jurarent coram idolo, et tunc fideles pro nihilo ducerent falsum jurare, quia putabant illud non esse perjurium, quia lapis idoli, coram quo jurabant, nihil erat, nec ab ipsis sanctus existimabatur, et ita illi non erant idololatriæ, quia non jurabant per illum, sed coram illo, ut indicant illa verba Augustini: *Homini jurans ante lapidem;* quod si hoc admittitur, facile expedietur prior difficultas, primo, ne-

gando Augustinum dicere fidelem, sic flete ju- rando falsum, esse perjurum. Dixerat enim prius: *Tantum malum habet juratio, ut qui lapidem colunt, timeant falsum jurare per lapidem.* De idololatra ergo jurante subdit postea: *Qui per lapidem falsum jurat, perjurus est.* Et quod de illo loquatur, patet, quia pro ratione subdit: *Quia per id, quod sanctum putas, falsum juras.* Ad tale ergo perjurium requirit hanc erroneam conscientiam; unde postea posita excusatione fidelis: *Ego illum sanctum non puto,* Augustinus in sua replica non illum reprehendit ut perjurum, sed ut decipientem proximum: *Homini (inquietus) juras ante lapidem, non te audit lapis loquentem, sed punit te Deus ut fallentem.* Non dixit pejerantem, unde verisimile est, fideles sic jurantes infidelibus, scientes juramenta infidelium inania esse, et secundum se nullius roboris, flete tantum jurasse, et ideo non timuisse falsum jurare, et hoc in eis reprehendisse Augustinum. Quod si forte illi ex animo jurabant per verum Deum, putabant autem non obligari, quia coram idolo jurabant, et quia infidieli promittebant, valde errabant: sed hoc non commemorat Augustinus. Prior ergo sensus probabilis mihi videtur, juxta quem sententia Augustini nihil facit contra conclusionem nostram.

10. *Expositio Canonistarum in locum Augustini.* — At vero Canonistæ locum intelligunt de communi lapide sine cogitatione idoli, vel Dei falsi, sed ut est creatura quædam, neque sanctitatem, neque ullam excellentiam habens. Fitque hoc verisimile ex conjectura facta, quod Augustinus ad fideles loquebatur, neque obstat contextus litteræ a nobis expensis. Quia in praecedentibus capitibus reprehenderat consuetudinem jurandi, et persuaserat sollicitudinem tollendi illam, proposito Dei timore, et hanc partem conclusit adducto exemplo Gentilium, timentium et reverentium sua idola. Postea vero in ultimo capite, aliam excusationem fidelium excludit, vel quia jurabant per lapidem, et nihil se agere putabant, vel quia pravum alium usum et deceptionem ignoranter introducebant. Hoc ergo fundamento posito, Glossa ibi, ad exponentiam mentem Augustini, singit easum vel usum quemdam. Nam supposita consuetudine fidelium jurandi super Evangelia, vel aram consecratam, fieri poterat ut alter communem lapidem coopertum offerret alteri ad jurandum super eum, ut sic alter vere juraret cogitans se jurare per rem saeculam, ipse vero sciens esse communem lapidem posset jurare falsum

sine timore perjurii. Et in hoc casu ait, dicere Augustinum utrumque esse perjurum, si falsum juret; alterum propter existimationem, alterum propter deceptionem. Sed imprimis casus ille singitur sine fundamento in Augustino, in quo nihil de cooperto lapide legitur. Deinde non explicatur quomodo peccet ille qui jurat per lapidem, quem non existimat esse sanctum, propterea quod alter, cui jurat, id existimet.

11. Alii ergo locum intelligent de vulgari lapide, et non loqui Augustinum de certo aliquo lapide ad jurandum destinato, sed gratia exempli ponere lapidem tanquam rem vilem, quæ videtur de se inepta, ut per eam juretur, propter quod vulgus putat non esse perjurium per illam jurare. Ipse autem affirms contrarium, sed duos distinguit casus. Unus est, quando is, qui jurat, *sanctum putat* id per quod jurat, et nihilominus falsum jurat. Et ita est facilis haec pars, in qua exponenda laborant Canonistæ, quia negative legitur apud Gratianum: *Sanctum non putat*, quo modo non poterat habere congruum sensum. In originali vero affirmative legitur: *Sanctum putat.* Putare autem dicit sanctum esse lapidem, non per errorem putando esse Deum, sed vel existimando esse consecratum, seu Deo dicatum; quidquid enim hujusmodi est, sanctum in Scriptura appellatur, et in c. Nulli liceat, 12, q. 2; vel considerando lapidem ut creaturam Dei, et ut vestigium ejus, et scabellum pedum ejus, Mat. 5, sic enim omnis creatura Dei bona est, 1 ad Tim. 4, unde et sancta dici potest. Et ita constat illud esse verum juramentum, et de re falsa esse perjurium, et consequenter inducere veram obligationem, non ex conscientia erronea, sed ex re ipsa; quia illud est verum juramentum, ut superiori libro visum est.

12. Alter casus est, quando is, qui jurat, non cogitat in lapide aliquam sanctitatem, quia scilicet nec ut sacram, neque ut Dei creaturam, vestigium, aut scabellum, illum apprehendit, et sic per illum jurat, et de hoc etiam supponunt interpretes Augustinum dicere, esse perjurum eum, qui sic falsum jurat, ideoque in eo explicando laborant. Nam Turcrem., ibi, cum Bonav., in 3, d. 39, art. 2, q. 2, indicat vocari illum perjurum, quia exhibet lapidi honorem divinum jurando per illum, et consequenter etiam perjurare ex conscientia erronea; sed hoc repugnat hypothesi, quia ille non cogitans aliquid sanctum in lapide non potest velle illi attribuere divi-

num honorem; item Augustinus non de hoc vitio illum reprehendit. Aliter idem Turrecrem., in fine textus, ait illum esse perjurum, quia alius, cui exhibit juramentum, putat lapidem esse sanctum, id est, sub aliqua habitudine assumi ad verum juramentum præstandum; et *juramentum* (inquit) *interpretandum est secundum intentionem illius, qui rectus est, et dolus non pretendit*. Sed, licet hoc habeat locum in præsumptione externi fori, vel quoad aliquam aliam obligationem justitiæ, non vero quoad vim juramenti, nec quoad veram transgressionem ejus, ut postea videbimus.

13. *Vera expositio.*—Alii dicunt, illum vere jurare, quia habet intentionem jurandi, per quam virtute refert creaturam, seu lapidem ad Creatorem, licet cogitatione et existimatione non referat, et ideo vere etiam esse perjurum. Sed hoc etiam gratis supponitur, quia contrarium colligitur ex textu; illi enim quos redarguit Augustinus, putabant se non jurare per lapidem, quem sanctum non existimabant; ideo enim putabant se non pejorare, etiamsi falsum dicerent; quomodo igitur jurandi intentionem habebant? Repugnat enim hæc intentio cum illa existimatione; unde ad habendam illam, potius oportuisset ut credarent illud esse juramentum, etiamsi per lapidem sic conceptum fieret, et tunc consequenter necessario putarent, jurare illo modo falsum, esse perjurium, cum perjurium non sit nisi juramentum cadens supra mendacium. Præterea, in eo etiam casu illud non esset juramentum in re ipsa, sed tantum putatum, ut supra, lib. 4, c. 7, tetigi, et consequenter nec obligaret in re, sed ex conscientia erronea, et tantum illa durante; et simili modo esset perjurium in fractione ejus. Denique Augustinus non redarguit istos, quia intentionem jurandi habebant, sed quia proximum fallebant. Videlicet ergo probabile, illos non reprehendi ut reos veri perjurii, sed ut reos injustæ deceptionis, vel ad sumnum vocari reos perjurii quoad speciem et scandalum, quia doloso juramento utebantur, quod alii accipiebant ut verum juramentum, quia putabant fieri per lapidem ut sanctum in dicto sensu, id est, cum relatione ad Deum. Et ita illius juramenti transgressio apparebat aliis perjurium, et ratione scandali contrahere poterat illam malitiam; re tamen vera illud sic factum non est juramentum, nec obligationem religionis in re ipsa inducit. Et ita non obstat textus ille assertioni nostræ.

CAPUT VII.

UTRUM AD OBLIGATIONEM JURAMENTI PROMISSORII REQUIRATUR DELIBERATUS CONSENSUS, ET INTENTIO JURANDI AC SE OBLIGANDI.

1. *Duae obligationes quæ ordinarie in juramento sunt.*—Diximus de conditione requisita ex parte ejus per quem juratur; dicendum jam est de conditione necessaria ex parte jurantis, quæ maxime est libera voluntas ejus, quia sine illa juramentum fieri non potest, multo ergo minus poterit obligare. Ut autem hæc conditio distinctius declaretur, oportet distinguere duo, quæ in hac actione concurrunt, scilicet, promissio et juramentum, ex quibus (ut supra notavi) duæ obligationes diversarum rationum consurgunt ordinarie ac per se loquendo, scilicet, obligatio promissionis et juramenti. Dico autem ordinarie loquendo, quia interdum prior impediri potest vel separari a posteriori, ut supra tactum est, et in sequentibus etiam dicetur. Ad utramque autem obligationem requiritur voluntas, ut constat, quia utraque actio, tam promittendi quam jurandi, humana est, et ita utraque etiam obligatio est moralis. In præsenti ergo non agimus per se de deliberatione vel intentione requisita ad promittendum, vel ad se obligandum illa obligatione, quæ ex promissione resultat. Hæc enim materia per se spectat ad materiam de Justitia, vel de Veritate, et Fidelitate, et non est per se connexa cum juramento, ut ex dictis constat. Habet tamen magnam affinitatem cum materia de Voto, propter convenientiam quam habent in ratione promissionis, et ideo nunc supponimus, ad hanc promissionem, et obligationem ejus, necessariam esse liberam voluntatem cum sufficienti advertentia et judicio rationis, qualis adactum deliberatum, vel (ut dici solet) ad peccandum mortaliter sufficere possit. Quomodo autem hoc intelligendum sit, in materia de Voto declarabitur.

2. *Necessariam esse intentionem jurandi in juramento promissorio ut obliget.*—His ergo suppositis circa juramentum promissorium, dicendum est primo, ut obligationem inducat, necessarium esse ut ab intentione jurandi procedat. Hoc certum est apud omnes, D. Thom., d. q. 89, art. 7, ad 4; et ibi Cajetan. et Soto; et Covar. supra, § 5, n. 2; et Panorm., in c. Veniens, de Jurejur., num. 4, cum Glossa ibi, et in c. *Hoc videtur, § Quaritur*, 22, q. 5. Et

CAP. VII. AN AD OBLIGATIONEM JURAMENTI PROMISSORII, ETC.

525

probatur, quia juramentum sine intentione factum non est juramentum, ut l. 1, in princ., dictum est; ergo neque obligationem potest inducere, quia quod non est, non operatur. Item verba non habent vim obligandi, nisi ratione consensus, ut constat in matrimonio, et in omnibus contractibus, et in professione ac votis. Et ratio est, quia interior voluntas est quasi anima verborum, nec verba habent efficaciam, nisi ut sunt signa mentis. Est autem hec assertio intelligenda de obligatione per se, et ex vi juramenti; nam ex rationibus extrinsecis poterit oriri obligatio ex juramento exteriori, etiamsi animus defuerit. Primo, ratione justitiæ, si ob eam causam alter, cui fit juramentum, grave aliquod nocumentum passus sit, ut si virgo consensit in petitionem ejus, qui dolose promisit, et juravit se ductrum illam. Sed in hoc, et similibus casibus, obligatio non nascitur per se ex juramento, ut tale est, sed ex iniqua deceptione, quæ est injusta causa illius documenti: et juramentum ibi concurrit ut augens deceptionem ex parte jurantis, et reddens illam magis probabilem, et excusabilem ex parte alterius, qui damnum est passus. Vide Sylv., verb. *Juramentum*, 4, q. 19, et alios Doctores citatos. Secundo potest obligatio oriri ratione scandali vitandi, quæ ad charitatem per se spectat, et potest pertinere ad religionem, quatenus publica illa species perjurii in irreverentiam Dei cedit, vel quia inducuntur alii ad similia perjuria, vel dolosa juramenta facienda. Quamgrave autem peccatum sit ita jurare in dolo, dicam in libro sequenti.

3. *Ut juramentum promissorium obliget, intentio sufficienter libera requiritur.*—Dico secundo: ut juramentum promissorium obliget, necessarium est ut intentio jurandi sit sufficienter libera, seu deliberata, ea saltem deliberatione et advertentia, quæ ad peccandum mortaliter sufficeret. Hæc etiam assertio communis est Theologis, in 3, d. 39, ubi specialiter videri potest Richard., d. art. 3, q. 1; Sylv., verb. *Juramentum*, 4, q. 9; Ang., verb. *Juramentum*, 5, n. 8; Navar., c. 12, n. 10; Abbas, in c. *Si vero*; et Joan. Andreas, in c. *Sicut ex litteris*, de Jurejur. Et probatur ex dictis lib. 4, c. 1, quia ibi diximus, ad verum et proprium juramentum, necessarium esse ut cum sufficienti deliberatione fiat; ergo idem a fortiori erit necessarium ad juramentum promissorium, ac subinde ad obligationem ejus. Item ad voti obligationem requiritur similis deliberatio; ergo et ad obligationem ju-

ramenti. Probatur consequentia, quia etiam obligatio juramenti est moralis, et voluntarie sumitur. Denique haec obligatio, quæ ex juramento promissorio nascitur, obligat ex genere suo sub reatu culpe mortalis; ergo requirit saltem eam deliberationem, quæ ad peccandum mortaliter necessaria est. Antecedens supponitur ex dictis, et infra etiam, lib. 3, latius tractabitur. Consequentia vero probatur, quia non minor libertas necessaria est ad se obligandum sub mortali, quam ad transgreendiendam obligationem cum lapsu mortali. Dies, saltem sequi cum proportione, si juramentum promissorium factum est cum imperfecta deliberatione, quæ ad peccandum venialiter sufficeret, obligare etiam sub veniali ad implendum promissum. Respondeatur negando consequentiam, quia ex actu indeliberato non potest intrinsece oriri obligatio ad actum, qui postea pleno iudicio, et deliberatione prestandus est, sed est liberum homini ea, quæ per surreptionem et indeliberationem protulit, postea maturo consilio retractare; neque privandus est homo hac libertate propter indeliberatum actum præcedentem; privaretur autem illa libertate, si sub veniali culpa obligaretur ad implendum juramentum indeliberate emissum. Et hac ratione etiam votum indeliberate factum non obligat etiam sub veniali, quia semper est integrum homini deliberare, circa ea quæ indeliberate egit, et ea retractare: sed de hoc punto in tractatu de Voto agendum est, et ideo hæc nunc sufficiunt.

4. *Satis est, ut juramentum obliget, delibera intentio jurandi, licet non adsit intentio promittendi nec implendi.*—*Quadruplex esse potest intentio.*—Dico tertio: ut juramentum obliget, satis est ex parte jurantis voluntaria ac deliberata intentio jurandi, etiamsi non adsit intentio promittendi, se obligandi, aut implendi quod juratur. Hæc assertio non est tam certa, sicut præcedentes, nam multi vindicentur sentire oppositum. Ut ergo explicetur et probetur, quatuor intentiones ex parte objectorum possumus in hoc actu distinguere. Prima est intentio jurandi, de qua dictum est, in qua omnes convenient sine illa nihil fieri. Secunda est intentio promittendi. Tertia est intentio se obligandi; quamvis enim ab aliis quibus haec due confundantur, necessarium est in præsenti illas distinguere, ut constabit. Quarta est intentio implendi quod juratur, quæ clare est distincta a cæteris. Dicimus ergo in assertione, si prima intentio in juramento promissorio reperiatur, illam sufficere